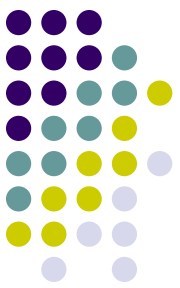

ТЕМА 3.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ СТРАТЕГІЙ

- Теоретичні основи розробки стратегій економічного розвитку
- Головні напрями державного регулювання економіки на сучасному етапі розвитку світової економіки
- Пріоритетні критерії виділення підсистем світового господарства та стратегій їх розвитку
- Уточнюючі критерії виділення підсистем світового господарства та стратегій їх розвитку
- Економічний потенціал національної економіки: структура та особливості
- Інтегральні показники оцінки макроекономічних результатів функціонування національних економік
- Оцінка ефективності функціонування національної економіки і реалізації визначених цілей і напрямів державного регулювання

Теоретичні основи розробки стратегій економічного розвитку

- меркантилізм
- класична теорія саморегулювання економіки
- теорія фритрейдерства
- критичний напрям політичної економії
- німецька національна політекономія
- німецька нової історична школа
- марксистська політекономія
- маржиналізм
- кейнсіанська теорія
- неокейнсіанська теорія
- неоліберальний напрям (англ.. школа, фрейбурзька школа, французька школа, монетаризм Фрідмена)
- неокласичний синтез
- інституціоналізм
- теорія сталого розвитку Дейлі

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИНУТИХ КРАЇН:

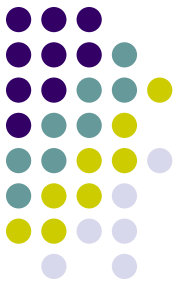
- підсилення *контролю над фінансами й поглиблення перерозподілу національного доходу*
- основний тягар з *охорони довкілля*
- *технологічний і соціальний розвиток*
- *узгодження ринкових і неринкових механізмів*
- *інноваційна політика*
- система стратегічного структурного програмування й *індикативного планування*

ОСНОВНІ МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ

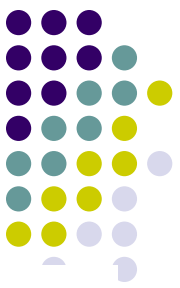
- ***кредитні й бюджетні***
- **фіскальна політика**
- **антиінфляційна політика** (в т.ч.
заморожування цін, заробітної плати)
- **державна промислова політика**
(ліберальна або дирижистська;
загальносистемна чи селективна)

Головні критерії виділення підсистем світового господарства та стратегій їх розвитку

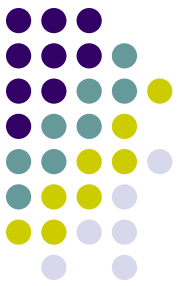
- панівна форма власності та способи координації економічної діяльності ;
- характер розвитку
- рівень економічного розвитку;
- тип економічного зростання;
- ресурсне забезпечення процесів виробництва;
- рівень зовнішньої заборгованості;
- рівень конкурентоспроможності економіки;
- рівень економічної свободи;
- пріоритети соціально-економічного розвитку;
- роль держави в регулюванні економічних процесів;
- визначальний механізм розвитку;
- характеристика і місце підсистем у світовому господарстві
- ступінь відкритості економіки
- рівень і характер зовнішньоекономічних зв'язків;
- економічний потенціал.

Класифікація моделей національних економік за різними класифікаційними ознаками

Критерій	Типи моделей національних економік
1. Панівна форма власності та способи координації економічної діяльності;	– ринкова – командно-адміністративна (командна) – змішана
2. Характер розвитку	– розвинуті – перехідні економіки ;
3. Рівень економічного розвитку.	– економіки, що розвиваються (входять країни з високим рівнем національної доходу на душу населення (ВВП на одну особу становить понад 9655 дол.); – * країни з рівнем доходів вище середнього (ВВП на одну особу становить від 3126 до 9655 дол.); – * країни зі середнім рівнем національного доходу на душу населення – (ВВП на одну особу становить від 750 до 8,5 тис. дол) – * країни з рівнем доходів нижче середнього (ВВП на одну особу становить від 901 до 3125 дол.); – * країни з низьким рівнем доходу (ВВП на душу населення не перевищує 750 дол.)

Класифікація моделей національних економік за різними класифікаційними ознаками

4. Тип економічного зростання.

- країни з екстенсивним типом зростання
- країни з інтенсивним типом зростання
- переважно екстенсивний тип зростання
- переважно інтенсивний тип зростання

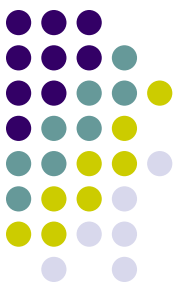
5. Ресурсне забезпечення процесів виробництва.

- Сировинноорієнтовані
- Працемісткі економіки
- Капіталомісткі
- Наукомісткі (високотехнологічні)

6. За рівнем зовнішньої заборгованості (класифікація COT)

- держави з високим рівнем зовнішньої заборгованості;
 - держави із середньою величиною зовнішнього боргу;
 - держави з найменшою зовнішньою заборгованістю.
-

Класифікація моделей національних економік за різними класифікаційними ознаками

7. За рівнем конкурентоспроможності

- інноваційноорієнтовані економіки.
- орієнтовані на підвищення ефективності економіки

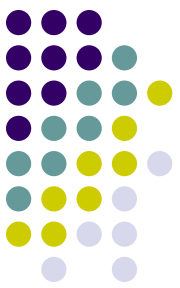
8. За рівнем економічної свободи

- факторноорієнтовані економіки
- Вільні — з показником 80—100
- В основному вільні — з показником 70—79,9
- Помірно вільні — з показником 60—69,9
- В основному не вільні — з показником 50—59,9
- Деспотичні — з показником 0—49,9

10. За роллю держави в регулюванні економічних процесів:

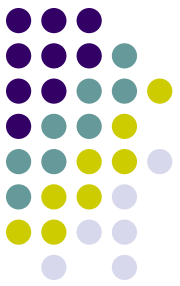
- стратегія ліберально-ринкова,
- державно-регульована (як її варіант виступає стратегія соціально-орієнтована),
- адміністративно-командна (з абсолютизацією ролі держави і нівелюванні ринкових регуляторів)
- стратегія нових індустріальних країн (де визначальну роль відіграє транснаціональний капітал).

Класифікація моделей національних економік за різними класифікаційними ознаками

11. Відповідно до – ліберальна (американська ринкова модель);
визначального механізму – державно-регульована ринкова економіка
розвитку. (західноєвропейська модель);
- соціально орієнтована ринкова модель (Швеція);
 - ієрархічного корпоративізму (японська модель);
 - олігархічна модель (коли інтереси держави підпорядковуються інтересам панівних олігархічних груп, кланів);
 - моделі нових індустріальних країн (моделі економік Тайваню, Південної Кореї, Гонконгу, де велика роль належить транснаціональним корпораціям, які включили економіки цих країн у міжнародний поділ праці);
 - модель наздоганяючих ринкових економік

Класифікація моделей національних економік за різними класифікаційними ознаками

12. Характеристика і місце підсистем у світовому господарстві

– **Центр** – переважно країни ОЕСР (34 найбільш економічно розвинених країн світу — більшість держав Європейського Союзу, США, Австралія, Швейцарія, Норвегія, Південна Корея, Японія та інші.).

– **Нові індустріальні держави:** Південна Корея, Тайвань, Гонконг, Таїланд, Сінгапур.

– **Країни з ринками, що розвиваються:** Аргентина, Бразилія, Китай, Індія, Індонезія, Мексика, Саудівська Аравія, Туреччина, ПАР.

– **Країни з перехідною економікою:** країни Східної Європи (Албанія, Болгарія, Угорщина, Польща, Румунія, Чехія, Словаччина), країни, що утворилися після розпаду СРСР та Югославії.

– **Країни, що розвиваються, проміжного стану** – передусім «сировинні» країни, які використовують надходження від експорту для розвитку (країни ОПЕК, Південної Америки).

– **«Маргінальні»** слаборозвинуті країни – переважно африканські.

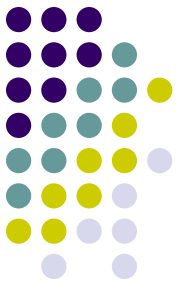
Класифікація моделей національних економік за різними класифікаційними ознаками

13. Відкритість економіки

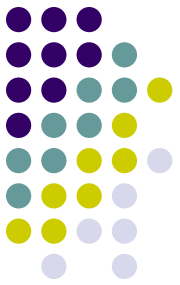
- країни з відносно закритою економікою з часткою експорту у ВВП менше 10%.
- країни з відносно відкритою економікою з часткою експорту у ВВП більше 35% (близько 70 країн).

Уточнюючі критерії виділення підсистем світового господарства та стратегій їх розвитку

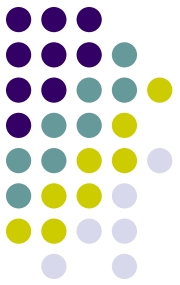
- співвідношення міського і сільського населення;
- співвідношення джерел ВВП;
- частка військових витрат у ВВП (ступінь мілітаризації економічної системи);
- ступінь самодостатності в економічному розвитку (частка власного капіталу у структурі джерел фінансування).

Економічний потенціал національної економіки: структура та особливості

- природо-ресурний потенціал
- трудовий потенціал
- інвестиційний потенціал ("інвестиційний ризик", "інвестиційна привабливість", "інвестиційний клімат")
- науково-технічний потенціал
- інформаційний потенціал
- виробничо-технологічний потенціал
- потенціал управління
- національне багатство як складова економічного потенціалу країни

Інтегральні показники оцінки макроекономічних результатів функціонування національних економік

- показники оцінювання результатів функціонування національної економіки.
- система національних рахунків та принципи її побудови.
- методологія міжнародних зіставлень показників системи національного рахівництва у контексті порівняння рівня розвитку національних економік.

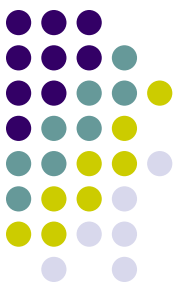
Показники оцінювання результатів функціонування національної економіки

Показники, що визначають кількісні параметри (характеризують тенденції розвитку національної економіки)	Показники, що визначають якісні характеристики економічної системи (дають можливість враховувати не тільки економічні, а й політичні, соціальні, культурні фактори впливу).
- валовий внутрішній продукт; - додана вартість і валовий випуск товарів та послуг у розрізі галузей і секторів економіки; - обсяги внутрішніх та іноземних інвестицій в економіку країни; - доходи та видатки інституційних секторів економіки.	<i>блок показників ефективності функціонування реального сектору</i> як економічної основи суспільного розвитку. Це показники обсягів виробленого ВВП на особу, темпи зміни виробництва ВВП, матеріаломісткість та енергоємність ВВП, рівень зайнятості, безробіття, рівень інфляції, валютний курс, продуктивність суспільної праці; - <i>блок показників структури національної економіки та взаємовідносин між секторами економіки</i> (структура ВВП за категоріями доходів, витрат, виробництвом, у галузевому та територіальному розрізах, співвідношень у ВВП оплати праці, валового прибутку, чистих податків, чистого експорту тощо); - <i>блок показників оцінки рівня конкурентоспроможності національної економіки</i> (стан платіжного балансу, структура торговельного балансу, співвідношення загальноторговельного обороту до ВВП, структура прямих іноземних інвестицій, структура державного боргу); - <i>блок показників, які характеризують інтенсивність і масштабність трансформаційних процесів у національній економіці</i> (динаміка зміни частки приватної власності; розмір внутрішнього ринку, фактори, які на нього впливають; показники розвитку малого і середнього бізнесу; показники розвитку інфраструктури ринку).

Розрахунок виробленого ВВП

через галузеві розрахунки валової доданої вартості (ВДВ)

$$ВВП_t = \sum ВДВ_{jt} + (П_t - С_t) - Фп_t$$

де $ВДВ_{jt}$ - валова додана вартість j -ї галузі, що визначається як різниця між обсягом випуску продукції ($ВП$) і проміжним споживанням ($ПС$) і розраховується так: $ВДВ = (ВП - ПС)$;

$П_t$ - непрямі податки на виробництво та імпорт; $С_t$ - субсидії на виробництво та імпорт; $Фп_t$ - послуги фінансових посередників.

Розрахунок виробленого ВВП

на основі індексу фізичного обсягу та індексу-дефлятора ВВП

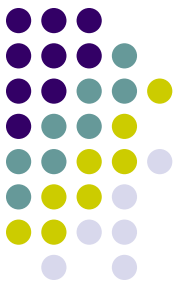

$$ВВП_t = ВВП^b \cdot I_{\phi o} \cdot I_p. \quad (5.2)$$

Індекс фізичного обсягу ($I_{\phi o}$)

Індекс-дефлятор ВВП (I_p)

Розрахунок ВВП за категоріями доходів

$$ВВП_{pt} = Оп_t + (П_t - С_t) + ПРв_t, \quad (5.3)$$

де $Оп_t$ - сумарні доходи домашніх господарств;

$(П_t - С_t)$ - чисті податки (податки мінус субсидії, субвенції) суб'єктів господарювання;

$ПРв_t$ - обсяг отриманого валового прибутку.

Розрахунок ВВП за категоріями його використання

$$ВВП = C + I + G,$$

(5.5)

де C - споживчі витрати домашніх господарств;

I - валові приватні інвестиції;

G - споживчі витрати сектору загальнодержавного управління (державні закупівлі товарів та послуг для загальних національних потреб).

Групи показників-індикаторів для визначення рівня соціально-економічного розвитку країни в міжнародних зіставленнях.

Показники
показники ВВП та ВВП на одну особу

– *індекси реального ВВП за кінцевими витратами в цілому та на одну особу;*

Паритет купівельної спроможності

Особливості застосування

Співставлення двома способами:

- 1) за поточним валютним курсом
- 2) за паритетом купівельної спроможності (ПКС).

є коефіцієнтом перерахунку національної валюти в єдину валюту (передусім долар США) з урахуванням різниці в рівнях цін між країнами

Групи показників-індикаторів для визначення рівня соціально-економічного розвитку країни в міжнародних зіставленнях.

<i>– порівняння рівнів цін</i> (співвідношення ПКС обмінного курсу)	Для визначення різниці в цінових рівнях між країнами шляхом розрахунку кількості одиниць загальної валюти, необхідної для придбання однакового обсягу певної товарної групи
<i>- національний дохід на одну особу</i>	краще характеризує <i>рівень добробуту населення</i> , оскільки на відміну від ВВП до показника національного доходу не входять споживання основного капіталу (амортизація), непрямі податки і державні субсидії на виробництво й імпорт.

Групи показників-індикаторів для визначення рівня соціально-економічного розвитку країни в міжнародних зіставленнях

— показники кінцевого У розвинутих країнах
споживання та структури відносно високу частку становлять
споживчих витрат витрати на придбання предметів
споживання тривалого
користування, витрати на освіту й
охорону здоров'я, вища частка
напромадження і вкладень у
нерухомість.

У країнах зі слабкою
економікою переважають витрати
на харчування та предмети першої
необхідності.